

Datum
2023-04-19

Vårt diarienummer
6/2023

Vår handläggare
Flemming Kristensen

Till: registrator@tlv.se

Svenska Diabetesförbundets synpunkter på (diarienumret: 02003/2022):

Förslag till föreskrifter om ändring i verkets föreskrifter och allmänna råd om statligt tandvårdsstöd (TLVFS 2008:1)

Det beräknas finnas drygt 500 000 personer med diabetes i Sverige idag, varav cirka 10 procent lever med diabetes typ 1 och runt 85–90 procent med diabetes typ 2. Diabetes är en kronisk sjukdom som personen lever med från insjuknandet och under hela livet. Sjukdomen kräver kontinuerlig uppmärksamhet, kontroll samt löpande bedömning och analys av situationen genom avancerad egenvård. Samtidigt är risken stor att personer med diabetes över tid drabbas av allvarliga följsjukdomar. Dagligen dör 5–6 personer i Sverige där diabetes är den underliggande dödsorsaken.¹

Svenska Diabetesförbundet företräder personer med diabetes, i alla åldrar och alla typer av diabetes, samt dessa personers familjer och närstående som också påverkas av sjukdomen. Vi har med vår 80-åriga historia en bred erfarenhet av och kunskap om hur livet med diabetes ser ut, och vi stöttar personer med diabetes samt deras anhöriga genom hela livet i olika situationer och faser.

Personer med diabetes har en ökad risk för att utveckla komplikationer som parodontit och karies, varför tillgång till tandvård på rimliga villkor är mycket viktigt för gruppen som helhet. Samtidigt finns det särskilt socioekonomiskt utsatta grupper med diabetes för vem ett betydande ekonomiskt stöd behövs om de ska klara av kostnaderna för tandvård. Det ges inte idag, varför många avstår från tandvård. Detta faktum försämrar inte bara tandhälsan men även kan påverka diabetessjukdomen negativt. I en helt ny kartläggning av området bland medlemmar i Svenska Diabetesförbundet bekräftas denna bild tydligt. De som bedömer sin tandhälsa som sämst är de med minst ekonomiska marginaler, och det är samma grupp som oftast avstår från tandvård därför att de inte har råd. Därför behöver tandvård komma in i hälso- och sjukvården samt inkluderas i högkostnadsskyddet.

Övergripande synpunkter på förslaget

Svenska Diabetesförbundet lämnar i det följande inte kommentarer på de enskilda förslagen till ändringar och förtydligande i föreskriften. Vi vill dock framhålla, att vi finner det mycket positivt att språkliga ändringar som syftar till att göra regelverket tydligare och mer konsekvent genomförs. Nedan upprepar vi kortfattat de generella kopplingar mellan diabetes och munhälsa, som vi anser det är viktigt för TLV att känna till inklusive vilka behov av förändringar vi anser behövs på området.²

Diabetes och munhygien

Diabetes en kronisk sjukdom som ofta över tid även inverkar på munhälsan. Hos vuxna personer med diabetes, som haft sin sjukdom en längre period, är parodontit vanligare än hos andra. Det gäller framför allt om man har höga blodsockervärden. Parodontiten kan då utvecklas snabbare. Personer med diabetes löper två till tre gånger högre risk att drabbas av tandlossning, jämfört med befolkningen som helhet.

¹ Svenska Diabetesförbundet (2022) *Diabetes*, Tillgänglig: <https://www.diabetes.se/diabetes/> [Använd: 2023-04-19]

² Svenska Diabetesförbundet (2022) Tillgänglig: [2022 TLV Föreskrifter Statligt Tandvårdsstöd](#) [Använd: 2023-04-19]

Samtidigt har personer med diabetes ofta mer karies än personer som inte har diabetes. Ett skäl kan vara minskat salivflöde och en hög blodsockernivå som i sin tur kan leda till hög glukoshalt i saliven bland personer med diabetes. Det är även vanligare med inflammationssjukdomar i vävnader kring tänder och tandimplantat (parodontit) och djupa rotfickor för gruppen som helhet. Dessa tillstånd är dessutom ofta allvarigare hos personer med diabetes, vilket i sin tur påverkar glukoskontrollen.

Därmed riskerar det att uppstå en negativ spiral, där den försämrade munhälsan påverkar diabetessjukdomen i negativ riktning genom förhöjda blodsockernivåer vilket i sin tur ytterligare försämrar munhälsan etcetera. Det är därför av stor vikt, att personer med diabetes får hjälp med, och rimliga förutsättningar för, att sköta sin munhygien på bästa möjliga sätt. Exempelvis genom att fler erbjuds förebyggande tandvårdsåtgärder.

Sambanden ovan påpekas i de nationella riktlinjerna för diabetesvård, dock är det Svenska Diabetesförbundets bild att det tyvärr inte har fått ett särskilt stort genomslag i vardagen. På samma sätt är det också den generella bilden, att kunskapen om dessa kopplingar mellan diabetes och munhälsa är relativt grund även i tandvården. Detta gäller inte minst i informationen till yngre personer med diabetes, där det är extra viktigt att dessa samband förmedlas på ett sätt så individen får möjlighet att etablera rutiner runt tandhygien som i största möjliga mån kan minska komplikationsrisken över tid.

Tandvård på rimliga ekonomiska villkor är en bra investering

Givet att det finns ett samband mellan diabetes och risken för försämrat munhälsa, så är det extra viktigt att inte personer avstår från tandvård till följd av ekonomi. Emellertid innebär dagens finansiering av tandvården, att kostnaderna för denna många gånger hamnar på individen. För en person med diabetes kan dessa utgifter uppgå till flera tusen eller även tiotusentals kronor om året. Detta är helt orimligt, och därför behöver tandvård komma in i hälso- och sjukvården samt inkluderas i högkostnadsskyddet. Detta är en bra investering för såväl individen som för samhället.

Det nuvarande bidragssystemet runt tandvården innebär nämligen, att många personer med diabetes ofta inte har ekonomisk möjlighet att fullföra den nödvändiga tandvårdsbehandlingen.³ Vi har i en ny undersökning kartlagt hur många som under de senaste tolv månaderna har avstått från tandvård, därför att de inte har råd. I de ekonomiskt utsatta grupperna är det tre gånger så vanligt att göra det, jämfört med de övriga grupperna i undersökningen som helhet.

Personer med svårinställd diabetes har, enligt förordningen om statligt tandvårdsstöd (2008:193), rätt att få Särskilt tandvårdsbidrag (STB). Svenska Diabetesförbundet är dock av den uppfattningen, att tandvårdsbidraget bör ges till alla personer med diabetes. Vidare anser vi, att ersättningsbeloppet i detta bidrag bör höjas markant jämfört med dagens nivå. Huvudskälet är att de flesta personer med diabetes under sin livstid går genom perioder när blodsockret och därmed HbA1c ligger för högt. Många personer med diabetes har, trots att de lägger ner stor möda på att få stabila och bra blodsockernivåer via en omfattande egenvård, ibland stora svårigheter att lyckas med detta.

Johanneshov dag som ovan

Björn Ehlin
Förbundsordförande

Flemming Kristensen
Ansvarig utredning och påverkan

³ Allt om Diabetes (2020): "Dina tänder diabetesvårdens döda vinkel" - Tillgänglig: [Munhälsa \(diabetes.se\)](https://www.diabetes.se/om-diabetes/dina-tander-diabetesvardens-doda-vinkel) [Använd: 2023-04-19]